

VDSN

Vereniging Docenten Spaans in Nederland
SEMBRAMOS EL ESPAÑOL, AMPLIAMOS EL MUNDO
www.vdsn.nl

Foco

PRIMAVERA DE 2023

Fichas novelas breves

Español en la escuela primaria

Trilogía de los Andes: III

Kritische en onderzoekende houding in
het taalonderwijs

Vormgeving Foco

Inhoudsopgave

4 En clase <i>Han dejado de quererla</i> , Blanca González	17 Español en la escuela primaria ELE niños
Ivonne Lanza de Smolders
5 Reseña de libros Marjanne Haitma	18 Compañeros 1 LiFo versus Compañeros 1
Claudia van Beurden
6 En clase <i>Trilogía de los Andes - III</i> , Eduardo Rocha	21 En clase <i>Schrijfvaardigheid Spaans in Havo 5</i>
Danielle Siems
9 En clase <i>Lezen, schrijven en spreken aan de hand van 'Abdel'</i> , Birgit Koolen	22 Vormgeving Foco Mieke Timmers
Poema de primavera
10 El rincón de libro Reseñas	23 Colofón
11 En clase <i>Proyecto ELENcANTO</i> . Catalina Chamorro	
13 En clase <i>Kritische en onderzoekende houding in het taalonderwijs</i> , Anna Talamoni	
16 Platform Spaans Alberto Madrona	

Agenda

Actividades de formación 2022-2023 Consejería de Educación

<https://www.educacionyfp.gob.es/paisesbajos/portada.html>

18-MARZO 2023	Jornada de formación con Difusión/Talenland en colaboración con el Instituto Cervantes en Utrecht.
24 MARZO 2023	Jornada pedagógica para profesores de español en Países Bajos, en colaboración con EXTENDA y Het Amsterdam's Lyceum
25-MAYO-2023	Jornada de formación para profesores de español de Primaria en Utrecht en colaboración con Leven de Talen e Instituto Cervantes

Inleverdata kopij Foco	maandag 8 mei 2023
foco@vdsn.nl	maandag 21 augustus 2023
	maandag 20 november 2023

Foto op de voorpagina: Pexels.com Doorkijkje naar Plaza de España, Sevilla

Foto op de achterpagina: Christine Ranvel, Navarra, 12 juni 2021

VDSN tiene una cuenta en estos medios sociales. ¿Te animas a participar en la conversación?

Van de redactie

María Esther Escóbar de Bäumer

Como se habrán dado cuenta, FOCO está entrenando "nueva ropa" y la directiva de VDSN está muy entusiasmada. Esperamos que también los socios disfruten de este cambio.

Continuamos trabajando arduamente para presentar a nuestros socios calidad en los artículos y creo que lo hemos logrado nuevamente. Vemos mucha actividad creativa en nuestros jóvenes colegas, ¡Fantástico!

Sin embargo, nos gustaría mucho que más socios tomaran parte activa enviándonos artículos, reseñas, anécdotas, ideas didácticas, artículos culturales, poesía, reflexiones

sobre la vida del docente porque al final VDSN lo forman los socios y FOCO tiene que reflejar las preocupaciones de todos nosotros.

Publicamos el tercer cuento de "Trilogía de los Andes" ¿Alguien se anima a escribir algunos párrafos sencillos sobre el contexto de este espacio literario: (Los Andes)?

Enviar a foco@vdsn.nl hasta fines de marzo. ¡A lo mejor hay un premio durante nuestra Jornada Didáctica del 15 de abril 2023 en Houten!

Van de bestuurstafel

Danielle Siems

De afgelopen maanden heb ik regelmatig mijn jongste zoon (brugklas) geholpen met het leren van Franse woordjes. Daar waar ik ieder woord na twee keer zien of horen automatisch onthoud, bleek er bij hem geen woord binnen te komen, laat staan te bekijken. Opschrijven, uitspreken, herhalen, ezelsbruggetjes bedenken, alles hebben we geprobeerd. Toch lukte het hem niet de woorden te onthouden. Ik was vooral verbaasd, verbijsterd dat een paar werkwoorden onthouden (regarder, penser, écouter) niet lukte. Ik sta er nu in mijn lessen nog meer bij stil dat leerlingen Spaans moeilijk kunnen vinden en ben me ervan bewust dat leerlingen soms echt het verschil niet zien tussen een werkwoord en een zelfstandig naamwoord. Een belangrijk inzicht voor mij als docent. Een nieuwe taal leren vereist geduld, rust, herhaling, afwisseling en variatie van aanpak.

Dankbaar en verheugd zijn wij met het binnenhalen van een nieuwe vormgever voor de Foco. Mieke Timmers stelt zich in deze editie zelf aan jullie voor. Haar komst betekent voor ons een stap vooruit naar nog meer kwaliteit en inhoud.

Als bestuur zijn we druk met het voorbereiden van de studiedag van zaterdag 15 april. De dag vindt net als vorig jaar plaats in College de Heemlanden te Houten. Er zal een gevarieerd aanbod van workshops zijn maar laat de dag vooral ook een dag van contact zijn, een mooi moment om met elkaar kennis te maken en ervaringen uit te wisselen. Wie zijn de leden van de VDSN, wie zijn wij, wat kunnen we elkaar bieden? Wat bieden wij onze leerlingen? We werken mijns inziens nog teveel op een eilandjes cultuur terwijl het delen met elkaar en leren van elkaar zo waardevol kan zijn.

In deze Foco daarom extra aandacht voor het delen van materiaal en ideeën voor in de les! Enthousiast word ik van het onderzoek van Anna Talamoni over hoe je als docent een bijdrage kunt leveren aan het ontwikkelen en stimuleren van een kritische houding bij leerlingen in de lessen Spaans. Maak leerlingen nieuwsgierig naar de taal, maar ook naar de cultuur en landen daarachter. Naast alle ideeën voor in de klas vind je in deze Foco ook een beschrijving van nieuwe literatuur voor jezelf, voor een moment van rust en ontspanning. Geniet ervan!

En clase

Han dejado de quererla

Blanca González

-No quisieron practicar conmigo para el examen oral -me dice Eleonora y cierra la boca dejando que el silencio después de sus palabras le forme un marco. La frase queda mejor en la memoria si está rodeada de silencio y si Eleonora me mira fijamente a los ojos.

Como ella habla italiano con su madre, el aprendizaje del español no le resulta difícil. Las primeras semanas del curso ella me respondía preguntas haciendo sonar una voz brillante y nueva en el aula.

La chica me contestaba porque sabía decir algo mientras otros alumnos tartamudeaban inseguros. A veces, cuando ya nadie, absolutamente nadie podía darme una respuesta, me salía pronunciar su nombre, Eleonora, envuelto en un suspiro. Como quien dice: ya no tengo alternativa, los demás no hablan, pero veo luz en tus ojos y te salta la respuesta correcta de los labios. A ver, pues. Dejemos, finalmente, que hable la que sí sabe.

Pero además, la respuesta correcta se merecía una sonrisa, un "eso es" antes de seguir adelante con la clase. Y esto lo notaron las amigas que fueron tomando cada vez más distancia.

Pasan los meses y el ánimo de septiembre se convierte en la fatiga de octubre, el agobio de noviembre, cargado de exámenes, y en el caos multicolor de diciembre. Ya para el momento en que todos los alumnos debieran responder correctamente a coro las preguntas del examen, se ha creado una pasividad francamente espesa y desoladora. Porque ya es mucho, profe. Es el año en que todos están esperando buenos resultados. El año de los exámenes centrales.

Durante la prueba de conversación aparece frente a mí una jovencita rubia que ha disminuido una talla, con voz temblorosa y las manos más pálidas que nunca. Habla con un volumen mínimo tratando de no equivocarse, y si comete un error, se devora a sí misma por dentro, haciendo que sus respuestas se vuelvan todavía más inseguras.

- Lo siento mucho, maestra, pero ese tema no lo he estudiado -me dice con la intención de que yo le crea esa mentira.

Porque sí abro su cuaderno, allá están las frases que estuvo repitiendo y ahora por el agobio han desaparecido de su mente.

Pero esta historia no va sobre la niña insegura, sino sobre la frase de Eleonora, sobre el hecho de que sus mejores amigas la han discriminado.

Recibieron la tarea de ensayar los diálogos en parejas. Todos escogieron a alguien y Eleonora se quedó sola en medio del salón, sin nadie para el baile. Indeseada por bonita y talentosa.

Para colmo de males, la profe estaba ocupada en sacarle monosílabos a los alumnos más barbañes que en todos los últimos meses no habían preparado nada. Esos adolescentes con las caras azuladas por la luz del móvil. Los que dirigen al mundo moviendo dos pulgares veloces sobre la pantalla digital. Los que ahí son poderosos, dando o quitando opiniones o cualquier ícono de aprobación. Y es que el trabajo de la profe, tal como sucede con el de los campesinos y los granjeros, se mide por kilo y por el índice medio de producción.

Un par de coles gigantes al lado de medio kilo de colecitas de Bruselas no sirve.

Todos deben tener una medida equiparable y superior al promedio nacional. Porque solo así están orgullosos los directores de escuelas y los supermercados. La talla, el tamaño del éxito, los determina el consumidor.

Por tal razón hay profesores que adoptan una cara de ginecólogo sudoroso a la hora del parto académico.

¿Dónde ha quedado Eleonora con su mano en alto ondulado una respuesta?

Si el promedio del grupo fuera automáticamente la nota de cada individuo, la supremacía de Eleonora sería vista como los gloriosos goles de Messi.

Pero la grandeza individual se ve reducida por la envidia ante la presencia de individuos que no se sienten incorporados al éxito de los demás.

Eleonora terminó por cerrar la boca y estudiar lo estrictamente necesario.

El español es una lengua que ella habla con soltura cuando se encuentra con un grupo de estudiantes extranjeros y se sientan a jugar a las cartas en un café. Allí se ríen todos por igual, y hasta los más tontos del grupo gritan algún chiste mal pronunciado.

Reseña del libros

Marjanne Haitisma

Los abismos, 2021

Pilar Quintana, (Cali, Colombia, 1972)

Tema, caracterización, sinopsis Relaciones de familia, miradas y contadas por una niña. Cómo las imposiciones sociales pueden impedirles a los adultos a desarrollarse de forma libre. Un relato estremecedor en el que Claudia, hija de un matrimonio colombiano, entra en la oscuridad del mundo de los adultos. Hablando con familiares y amigos, y mirando las fotos de sus abuelos y de otros familiares trata de comprender los silencios de su padre y las revelaciones de su madre.

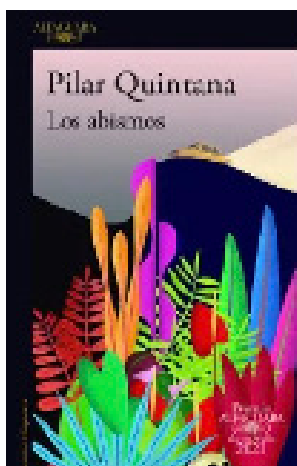
La historia la cuenta la chica, de 8 años, más o menos de forma cronológica. Los hechos se desarrollan en la ciudad de Cali y en una zona montañosa de Colombia, en tiempos más o menos actuales.

¿Por qué leerla? Por el suspenso y la tensión que hay en la novela. Por el contraste entre la mirada ingenua de la niña y los abismos – los psicológicos y los del paisaje- que va descubriendo ella. Por el papel curioso que juegan la 'selva' en su casa (muchas plantas) y la naturaleza salvaje del país. Por la metáfora impresionante de Paulina, la muñeca de Claudia.

¿Algo que facilita o dificulta la lectura? La novela es fácil de leer: hay muchos diálogos y la prosa es sutil.

Experiencia lectora *Diálogos geniales: reflejan bien cómo se siente Claudia. El papel de la tía, casi la única que comprende a la chica. Una novela brillante.* (Mariet, durante Hale otoño 2022). *Quintana hace maravillas con su prosa desilusionada, sobria, poderosa.* (Juan Gabriel Vásquez, escritor colombiano)

Datos prácticos 246 págs. La novela se divide en 4 partes con varios capítulos de entre 1, 2 o 3 páginas. Premio Alfaguara de novela, 2021. Hasta el momento (enero '23) no hay traducción al holandés.

Días sin ti, 2019

Elvira Sastre, (Segovia, España, 1992)

Tema, caracterización, sinopsis Novela psicológica y romántica. Los temas: el amor y cómo sobreponerse a la pérdida de la persona amada. Hablan una abuela, Dora, y su nieto Gael. Ella fue maestra en tiempos de la República (principios de los años '30), de la Guerra Civil y de la dictadura franquista que vino después. Comparte con Gael la historia de su vida y de su amor por Gael (el abuelo del nieto), y cómo esta historia la ha llevado a ser quién es. El nieto es un joven profesor de escultura que vive una relación apasionada con Marta, una modelo en su curso. La abuela pierde a su amor porque fue fusilado en la época de Franco, el nieto es abandonado de un día para otro por Marta.

La estructura: en cada capítulo hablan los dos. Gael nos muestra cómo se desarrolla su historia de amor y Dora le habla sobre los distintos episodios que ha vivido con su gran amor. Las dos voces se distinguen gráficamente: lo que dice Dora está en cursiva.

Las dos historias se relatan cronológicamente y tienen lugar en España y en Cuba.

¿Por qué leerla? Por las observaciones acertadas de los protagonistas, tanto de las personas amadas como de sí mismas. Por el desarrollo psicológico de los dos protagonistas y el 'suspenso' en las dos historias. Por el motivo constante en la novela, cuando Dora le indica a Gael: busca el latido (del corazón, de la vida). Porque con Dora conocemos a una mujer valiente y sabia y entramos en una época muy importante de la historia reciente de España: la República con su idealismo, la Guerra Civil y la dictadura de Franco. Por la cantidad de frases bonitas y poéticas.

¿Algo que facilita o dificulta la lectura? No es difícil de leer, el estilo es bastante directo.

Experiencia lectora *La quiero recomendar a todos... Es una historia apasionante, escrito con mucha empatía, ternura y sabiduría. ¡La disfruté mucho!* (Jan, participante de Hale).

Datos prácticos 259 págs., 13 capítulos. Premio Biblioteca Breve 2019. Traducción: Dagen zonder jou.

En clase

Trilogía de los Andes - III

Eduardo Rocha

El tesoro del Arco Iris

– ¡Es el puka! el color rojo, como los corazones de Yana y su pareja, –seguía gritando un exaltado Samin.
– Yo veo el amarillo, o “q’illu”, –continuó Rumi–, quien, junto a su hijo, contemplaban por primera vez un gran arco de colores en el cielo.
– Reconozco el naranja, “willapi”, del color que se tiñó el horizonte cuando nació el primer día, –continuó Samin.
– Ése es el azul, “anqas”, –prosiguió Rumi.
– Distingo el verde, “q’umir”, y el violeta, “pawqar sami”, –¿y cuál es ése último papá?
– Es un “anqas”, pero mucho más intenso, es el color índigo, “yana anqas”.
– ¿Pero que es ese arco de colores?, ¿cómo y porqué ha aparecido?
– Lo ignoro hijo, le preguntaremos al viejo chamán Wash’umi, pero vive a muchas lunas de Aqushpi. ¿Te gustaría hacer un viaje?, nos ayudará, para olvidar un poco la temprana y dolorosa partida de tu madre, mi amada esposa, Killari.
– Buena idea padre, viajemos, extraño tanto a mi querida madre, al igual que sus fantásticas historias que me contaba antes de dormir. ¿Y ahora ...?
– Yo te contaré otras historias hijo mío, también tengo muchas.
Viajarían al pueblo de Okrapukio a buscar a Wash’umi. No sin antes dejar a sus animales del Samin-zoo a cargo de personas de confianza, sobre todo por el cuidado de la venenosa shushupe.

Ambos partieron al alba, deseaban cruzar los primeros montes antes del mediodía, para evitar el Sol en su apogeo y cuando anocheció, pernoctaron en una cueva seca y agradable. Al día siguiente, padre e hijo reiniciaron su camino desde muy temprano, caminando al borde del gran río, aprovechando su fresca brisa. Rumi y su hijo anduvieron cinco días hasta arribar a Okrapukio donde los albergaron unos conocidos. Los viajeros visitantes visitarían al chamán al día siguiente, quien expresamente estipuló que se apersonen ante él solo cuando el día esté perdiendo su batalla contra la noche.

Una anciana los recibió y los invitó a sentarse en una piedra grande junto al viejo roble. Les dijo que Wash’umi

terminará pronto un ritual de sanación para un joven, con un conjuro maléfico.

Sentados alrededor de una agradable fogata, bebieron café recién tostado. Más tarde, ya en compañía del chamán, Rumi, describía el fenómeno de los colores.

– ¿Nacían en un punto y morían en otro?, –preguntó Wash’umi.

– Así es maestro.

– Dices que ha aparecido varias veces, pero, ¿siempre muere en el mismo lugar?,

– Exactamente.

– ¡Um!

Wash’umi cerró sus ojos por largo tiempo y se balanceaba lentamente emitiendo algún sonido de vez en cuando.

Su alma se ha ausentado, –aseguró la anciana. Al cabo de un buen rato, Wash’umi, hizo chasquear su lengua muy fuerte, bebió café y se aclaró la garganta.

Ese fenómeno de colores, ya me lo explicaron mis antepasados los que se han reencarnado en varias vidas y dicen así: “cuando llueve, los rayos solares atraviesan las gotas de lluvia; y dentro de estos “pedacitos” de agua, la luz “yuraq” o blanca, del rayo solar se deforma, dando nacimiento a otros colores. Lo llaman “k’uychi” o arco iris.”

– Maestro, –tomó la palabra Samin, si los k’uychi se forman como Ud. dice, entonces significa que ¿desde hace lunas ya existían el día, la lluvia y el sol?

– Así es hijo –dijo Wash’umi–, pero por un aldeano que hizo algo terrible, los dioses se enojaron y decidieron ponernos a todos otra vez en penumbras, pero eso ocurrió hace mucho tiempo. Tu padre, al igual que muchos antiguos pobladores jamás conocieron el día, todos habitaban en la oscuridad. Hasta que el amor de tus queridos murciélagos rompió el hechizo y volvió a nacer el día. Debes saber, –continuó el maestro–, que algo tan impresionante como el mismo “k’uychi”, son las leyendas que se tejen sobre éstos. Por ejemplo, la leyenda del tesoro enterrado, allí exactamente donde termina el “k’uychi”.

– Cuéntenos esa leyenda, –le pidió Samin.

– No incomodes al maestro, –le dijo Rumi.

– No se preocupe hombre, se la narraré, son niños y desean saberlo todo;

Hace miles de Lunas, cuando los dioses aún habitaban estas tierras, apareció el “k’uychi” por primera vez, lo celebraron con fiestas, en los pueblos que lo vieron, incluso

querían elevarlo a la categoría de dios. Hubo un sabio que reunió a muchos niños y los conminó a buscar el tesoro escondido, allí dónde terminan los colores. Dónde muere un "k'uychi", -dijo aquel sabio-, deben cavar y buscar los tesoros enterrados desde tiempos remotos. Y así lo hicieron.

- ¿Y lo hallaron?, -preguntó Samin entusiasmado.

- No lo sé, eso debes averiguarlo tú mismo -dijo Wash'umi.

- En el próximo "k'uychi", ¿podría ir también a buscar tesoros?

- Por supuesto hijo, -contestó el viejo chamán-, cuando aparezca el próximo "k'uychi", deben ir y buscarlos. Se despidieron del chamán, de la anciana y regresaron a su pueblo.

Tiempo después, luego de una gran lluvia, apareció un majestuoso "k'uychi". Samin con sus amigos y familiares organizaron una gran expedición, hacia el lugar donde terminaban los colores. Arribaron a un gran desierto árido, cavaron eufóricos usando piedras, palos y hasta las mismas manos y les llegó la noche sin hallar nada. Decepcionados, cansados y hasta con las manos ensangrentadas, se sorprendieron al arribo inesperado de Wash'umi, el que

fue interrogado por cientos de miradas;

- No hay tesoros, -comentaron los niños.

- ¿No hay?, -contestó Wash'umi-, ¿Y el tesoro que estoy viendo?

- ¿Dónde?, solo hay huecos vacíos, -contestaron.

- ¡Ah, los huecos!, veo que ya hallaron una parte del tesoro, acá les traigo lo necesario para que encuentren el resto.

Y sacó del costal algo parecido a piedritas. Los niños, aún sin comprender lo imitaron, introduciendo una piedrita en cada hoyo, taparlo y echar agua. Wash'umi les prometió regresar en un tiempo para mostrarles el tesoro. Empezaron el regreso, más confundidos aún, pero confiaban que Wash'umi no los decepcionaría.

Muchos inviernos después, Wash'umi los llevó al lugar de los tesoros. Al arribar, nadie podía dar crédito a lo que veían sus ojos, algunos no podían ni reconocer el lugar. El desierto estaba transformado en un inmenso bosque de árboles frutales. Eufóricos bailaban, comían, cosechaban, y guardaban para llevarse fruta a sus casas.

Wash'umi reunió a todos alrededor de una gran fogata;

- ¿Comprenden ahora cuál es el tesoro?

Un profundo silencio confirmó que nadie había comprendido nada.

>

- El "tesoro" es todo lo que ha ocurrido desde que cavaron la primera vez; -explicó Wash'umi-, "Uds. mismos cavaron los hoyos en un desierto árido, sembraron las semillas o piedritas, regaron y esperaron. Hoy, éstos frondosos árboles que pueblan el desierto, les provee alimento, también madera para sus cabañas, balsas y el fuego. Además, algo importantísimo; los árboles oxigenan el planeta", ¿comprenden ahora?

Y recuerden que "k'uychi" les mostraba insistentemente, algo relacionado a tesoros. Pero se refería a: ¿dónde faltaban tesoros!, y no, ¿dónde había! Dulces sonrisas confirmaron que ahora sí lo comprendían.

De pronto apareció una línea negra en el horizonte, que crecía, oscureciendo momentáneamente el cielo;

- Yana, -gritó un descontrolado Samín.

Eran Yana, su pareja y cinco jóvenes murciélagos, la familia en pleno. Hacía tres largos años que no venían a visitar a su amigo. Llegaron para presentarles a sus crías y a disfrutar de las deliciosas frutas.

Al despedirse Wash'umi les dijo: chicos, acaban de ser testigos de solamente uno de los tesoros que anuncian los "k'uychis". ¡Pero hay más!, otro día se los mostraré.

E.Rocha, julio'20

Actividad didáctica:

Vocabulario

Une las palabras en español con su equivalente en quechua (están todas en el texto).

Naranja	puka
Amarillo	yurak
Azul	q'illu
Rojo	angas
Índigo	willapi
Arco-iris	q'umir
Violeta	k'uychi
Verde	yana angas
La luz	pawqar sami

Preguntas de comprensión

- ¿Quiénes son los protagonistas de la historia?
- ¿Hacia dónde se dirigieron?
- ¿Quién es Wash'umi?
- ¿Por qué desapareció k'uychi por algún tiempo?
- ¿En qué consistía el tesoro de k'uychi?

Práctica escrita

1. Resume los hechos del cuento cronológicamente. Utiliza los verbos de acción en el pretérito indefinido.
2. Escribe con tus propias palabras lo que Wash'umi cuenta sobre el tesoro de k'uychi

EDITORIAL SGEL

¡Todo lo que necesitas para tus clases de ELE!

Manuales para adultos, jóvenes, adolescentes y niños. ¡También en formato digital!

Nuevo Compañeros edición holandesa,
el manual perfecto para adolescentes.
¡Ya disponible el nivel 1!

Material complementario: lecturas, manuales de gramática, preparación DELE...

Material adicional gratuito para el profesor en el Área de Descargas en
ele.sgel.es

Si necesitas ayuda,
¡contáctanos!
ele@sgellibros.es

intertaal

Distribuidores de SGEL
en Países Bajos
intertaal.nl

En clase

Lezen, schrijven en spreken aan de hand van 'Abdel'

Birgit Koolen

In het schooljaar 2020/2021 werkten we op het Pax Christi College in Druten mee aan het onderzoek van Esther Schat over leesvaardigheid en de interculturele competentie. Voor V6 hield dit in dat we het boekje 'Abdel' lazen, over een jonge vluchteling uit de Sahara. Samen met zijn vader riskeert hij de gevaarlijke reis over land en zee naar een 'beter' leven in Spanje. Eenmaal in Spanje worden Abdel en zijn vader slachtoffer van een malafide baas die hen gebruikt als drugssmokkelaars. Een lastige reis waarin de harde realiteit van het leven van een vluchteling mooi in beeld wordt gebracht.

Het onderzoek van Esther Schat ging vooral over leesvaardigheid, maar inmiddels gebruiken we het boekje voor veel meer dan dat. In V6 dient het inmiddels als inspiratie voor schrijfp opdrachten en het SE Schrijfvaardigheid, en als onderwerp van het SE Gespreksvaardigheid.

Tijdens de examens schrijfvaardigheid schrijven de leerlingen teksten aan de hand van een nieuwsbericht met

Schrijfpdracht 2

NOS NIEUWS • BUITENLAND • 21-05-2021

Redding op strand Ceuta gaat viraal: 'Hij verdient meer dan een omhelzing'

Deze foto van mei vorig jaar in de krant maakte deze 20-jarige reddingswerker beroemd in Spanje. Het leverde Reyes zowel lof als kritiek op: ze kreeg zoveel racistische reacties over zich heen dat ze haar sociale media-accounts offline gehaald heeft. De man uit Senegal (een land in West-Afrika) op de foto probeerde met duizenden anderen via de zee Ceuta binnen te komen. Deze mensen hebben alles achtergelaten in eigen land in de hoop op een beter leven. Ceuta is een stukje Spaans grondgebied in Noord-Afrika.

foto over vluchtelingen (zie voorbeeld) een verhaal: wat zou er met deze mensen gebeurd zijn? Waarom zijn ze gevlucht? Wat voel je bij het zien van zo'n bericht en zulke foto's?

Tijdens het mondeling praten we over het leesboekje zelf: welke personages zijn belangrijk en waarom? Wat is de moraal van het verhaal? Waarom lezen we dit verhaal?

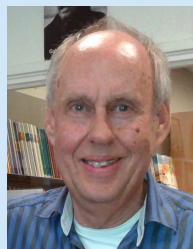
Het is mooi om te zien dat leerlingen schrijven én vertellen dat ze door het lezen van dit boekje niet alleen geleerd hebben over Marokko, Spanje en het leven van een jonge vluchteling, maar ook dat het belangrijk is dankbaar te zijn voor de veilige omgeving waarin ze kunnen opgroeien. Zij vertellen het goed te vinden dat ook dit soort maatschappelijke, actuele zaken behandeld worden bij het vak Spaans en dat ze nu anders kijken naar nieuwsberichten over vluchtelingen dichterbij huis. We zijn heel blij met dit resultaat.

De opdracht:

Je beschrijft het verhaal achter de man op deze foto: wat is er met deze man gebeurd? Gebruik minimaal 100 woorden en noteer het aantal woorden. Je weet natuurlijk niet écht wat er met deze man gebeurd is; je bedenkt zelf iets.

El rincón de libro

LO QUE YO VI, Laura Esquivel

Referencias bibliográficas

Las memorias de la gran autora del realismo mágico mexicano, la crónica de una época salpicada de nostalgia por el tiempo ido y de reflexiones sobre la consciencia del presente.

Desde la casa donde nació, los juegos de calle durante su niñez, la música que ha servido como banda sonora de su vida hasta los movimientos sociales y el ataque terrorista contra las Torres Gemelas # que le tocó presenciar #, Laura Esquivel, la autora mexicana más leída en el mundo, nos enseña a través de un colorido mosaico de escritos lo que sus ojos vieron, las cosas de las que ha sido testigo en sus 72 años de vida.

Dividido en trece capítulos, este texto es a la vez un vínculo con la historia, una oda a la cultura mexicana, una crónica social y una narración de las memorias más personales de Laura y de toda una generación.

En un constante vaivén que oscila entre si todo pasado es mejor o si vivir el presente es aquello que nos sublima como seres humanos, la autora de *Como agua para chocolate* nos confirma lo que sí ha comprobado: siempre es más bello contemplar con el alma que con los ojos.

LA FAMILIA, Sara Mesa.

Referencias bibliográficas

La contundente radiografía de una familia, de sus heridas latentes, fragilidades, contradicciones y flaquezas

«¡En esta familia no hay secretos!», proclama al inicio de este libro Damián, el padre, un hombre de ideas e ideales fijos obsesionado con la rectitud y la pedagogía. Pero esa casa sin secretos está en realidad llena de grietas, y la opresión que se respira entre sus paredes terminará creando vías de escape, códigos clandestinos, ocultaciones, fingimientos y mentiras.

Formada por dos niñas, dos niños, una madre y un padre, esta familia en apariencia normal, de clase trabajadora y llena de buenas intenciones, es la protagonista de una novela coral que abarca varias décadas y en cuyas historias laten el deseo de libertad y la crítica a los pilares

que tradicionalmente han sostenido, y todavía sostienen en gran medida, la institución familiar: autoritarismo y obediencia, vergüenza y silencio.

Á Sara Mesa vuelve a demostrar que posee un ojo clínico para desnudar comportamientos humanos, detectar heridas latentes y retratar en toda su complejidad la fragilidad, las contradicciones y las flaquezas que nos conforman. Este libro es una nueva vuelta de tuerca a la construcción de uno de los universos literarios más potentes de las letras españolas actuales y la confirmación de un talento que no deja de crecer.

EL PERGAMINO DE LA SEDUCCIÓN, Gioconda Belli.

Referencias bibliográficas

La reina Juana de Castilla es el personaje más carismático de un período crucial de la historia de España. Hermosa, inteligente, segura y poderosa, se rebeló y luchó sin descanso contra la represión y los abusos. En 1509, con veintinueve años, fue declarada loca y encerrada en Tordesillas, donde permaneció hasta su muerte en 1555. Cuatro siglos más tarde, a través de Lucía, una joven de asombroso parecido con la antigua reina, un historiador busca resolver el enigma de quien fuera más conocida como Juana la Loca.

En esta fascinante novela, Juana de Castilla regresa para contar su propia versión de los hechos. ¿Enloqueció de

amor, como cuenta la historia oficial, o fue víctima de traiciones y luchas por el poder? «Una de las escritoras más ingeniosas de Centroamérica [...]. Un talento original y maravillosamente libre» (Harold Pinter).

LA NOCHE QUE NOS ESCUCHAMOS, Albert Espinosa.

Referencias bibliográficas

En este mundo de codazos, recuerda que somos voces, jamás ecos.

Disfruta de esta novela luminosa que te ayudará a luchar. Albert Espinosa regresa con una novela repleta de acción y emoción sobre segundas oportunidades y sobre el equilibrio entre los sueños y las promesas.

Su historia más personal desde Pulseras rojas.

Disfruta de la aventura de estos dos hermanos que se enfrentan juntos a su destino y aman su caos.

LEJOS DE LUISIANA, Premio Planeta 2022. Luz Gabás

Referencias bibliográficas

Persiguieron sus sueños a orillas del Misisipi. Sus vidas fueron más grandes que el río.

Después de años de colonización, la familia Girard acepta la controvertida decisión de su país, Francia, de ceder a España en 1763 parte de las indómitas tierras del Misisipi; sin embargo, sufrirá las consecuencias de las rebeliones de sus compatriotas contra los españoles, la guerra de norteamericanos contra ingleses por la independencia de los Estados Unidos y la lucha desesperada de los nativos indios por la supervivencia de sus pueblos.

En unos tiempos tan convulsos, Suzette Girard e Ishcate, indio de la tribu kaskaskia, librarán su propia batalla: preservar su amor de las amenazas del mundo que les ha tocado vivir.

Todo ello conforma una novela cautivadora y monumental que atraviesa las cuatro décadas en las que España poseyó las legendarias tierras de Luisiana.

Para disponibilidad y precio contactarse con
El Rincón del Libro.

<https://elrincondellibro.nl/>
info@elrincondellibro.nl
+31 6 21983372

En clase

Proyecto ELeNCANTO

Música y cultura para encantar a nuestros estudiantes

ELeNCANTO son canciones creadas para la enseñanza del español, que muestran no solo riqueza cultural con sus letras y ritmos, sino también aspectos específicos de la lengua, sin caer en la infantilización o la monotonía de las típicas canciones ELE. Por lo que este proyecto viene a suplir la necesidad como profesor(a) de encontrar eficientemente material auditivo adecuado, original e interesante para la clase.

Catalina Chamorro

Soy Catalina Chamorro, profesora de español, compositora y músico chilena. En el año 2016 empecé a componer canciones para mis estudiantes del CLT en Lovaina – Centrum voor Levende Talen – con el ánimo de combinar mis dos pasiones: la enseñanza y el arte, y de esta forma, ofrecer una propuesta original a mi clase de ELE.

Dos dificultades que encontré durante el proceso didáctico funcionaron como motivación. La primera fue el excesivo tiempo invertido para encontrar música que utilizara el >

específico vocabulario o aspecto gramatical visto en clases y la segunda dificultad fue que los estudiantes querían comprender la canción completa, incluso algunos aspectos que no interesaban al propósito de la clase por lo que la sesión terminaba o con una profesora agobiada por explicarlo todo, o con estudiantes insatisfechos por no llegar a comprender toda la canción.

Pienso que la presencia de estas dos problemáticas son conocidas por muchos profesores que quieren utilizar canciones en la clase ELE y producen una constante tensión entre el deseo de los estudiantes de tener una comprensión extensiva de los textos (canciones populares de artistas conocidos) y la necesidad del profesor de mantener fuera de la lección los estímulos innecesarios que impiden la transmisión clara y enfocada de ciertas formas gramaticales, especialmente en los primeros niveles de aprendizaje.

Hubo un otro aspecto que me motivó a crear este proyecto y fue la falta de representatividad cultural del mundo latinoamericano en la sala ELE de Bélgica. Por esta razón decidí acompañar mi música con textos y ritmos de mi tierra en los que se incluyen instrumentos del típico folclore latinoamericano. Por esta razón decidí acompañar mi música con textos y ritmos de mi tierra, en los que se incluyen instrumentos del típico folclore latinoamericano. El Encanto es un proyecto en el que colabora Anna Amigó, artista catalana, que añade el violín a nuestras presentaciones y talleres.

Los textos que elegí son desconocidos para los estudiantes y no forman parte del abanico cultural con el que normalmente se ven confrontados. Algunos ejemplos de esta selección de textos son: "La leyenda sobre el origen de lluvia según los Incas", "La leyenda quechua de la historia de amor entre Huascarán y Huandoy", "El festival del sol Inca llamado Inti Raymi", "La historia de la machi Francisca Colipi que explica la relación de los mapuches con sus muertos" y otros.

En cuanto a los ritmos, he elegido los siguientes: la *Cumbia*, que nació durante la Colombia colonial entre personas de origen africano e indígena; la *Tonada*, que

tomó su propia forma cuando fue importada de España a Latinoamérica. El *Trote*, es un ritmo con origen indígena, una danza del norte de Chile, similar al *Carnavalito* del norte argentino y al huayño de Bolivia y Perú. Por último, trabajo también con la *Guaracha*, nacida en el teatro bufo español, adoptada en Cuba y transformada en su viaje a lo largo de Latinoamérica.

Todos estos textos latinoamericanos y la música están recogidos en "ELEN CANTO. Práctica española con música y cultura" un libro que está a disposición de quienes quieran experimentar la utilidad de estas creaciones. Además de los textos y música tenemos ejercicios didácticos por canción y lecturas correspondientes a cada creación. También he agregado un código QR con la música y las audiodescargas por lo que intento explotar todas las habilidades. Si le interesa conocerlo puede enviar un mensaje a www.vestari.be o a vestari.fontelum@gmail.com. Si algún profesor tuviera un pedido musical con un vocabulario en particular, ofrezco mi talento para crear un texto y música en particular.

Tanto en Bélgica como en Países Bajos, el recibimiento de los profesores y estudiantes a este proyecto didáctico ha sido de agrado y agradecimiento por traer una propuesta original que se aleje del cliché cultural y turístico. Al parecer, las leyendas y el entendimiento indigenista latinoamericanos, y la mezcla cultural/histórica entre lo español y lo latinoamericano son materiales que necesitan ser explorados para sorprender a nuestros estudiantes de español.

Entre septiembre y diciembre del 2022, ELEN CANTO colaboró con la Consejería de Educación de España en Bruselas, Bélgica, durante los talleres realizados en diferentes escuelas de idiomas. El recibimiento de los profesores y estudiantes, tanto en Bélgica como en Países Bajos, ha sido de gran sorpresa y agradecimiento por traer una propuesta original que se aleje del cliché cultural y turístico. Al parecer, las leyendas y el entendimiento indigenista latinoamericanos, y la mixtura cultural/histórica entre lo español y lo latinoamericano son materiales que faltan por explorar para encantar a nuestros estudiantes de español.

Inleiding op het artikel van Anna Talamoni

In december las ik op LinkedIn een bericht over de scriptie van Anna Talamoni, een scriptie waarmee ze de Gerard Westhoff-Taaldidactiekprijs 2022 heeft gewonnen.

Anna haar onderzoek gaat over het ontwikkelen en stimuleren van een kritische houding bij leerlingen in het MVT onderwijs, en dan met name bij Spaans. Het gaat over leerlingen nieuwsgierig maken naar taal en cultuur en hoe je daar als docent een bijdrage aan kunt leveren in je lessen.

Leerlingen kiezen bij het maken van hun PWS (profielwerkstuk) vaak voor de vakken biologie, scheikunde, geschiedenis, aardrijkskunde etc. Het bedenken van een te onderzoeken onderwerp lijkt daar makkelijker. Echter, er is zoveel mogelijk met Spaans als vak bij het PWS. Op het Pax Christi College hebben we ieder jaar gemiddeld

tussen de 5-8 groepjes leerlingen die Spaans opnemen in hun PWS (als een van de twee vakken). Wat zou het mooi zijn als meer leerlingen en docenten beseffen dat een onderzoek bij de MVT heel goed mogelijk is.

In deze Foco een korte beschrijving van Anna Talamoni over haar onderzoek. Het volledige onderzoek is via de link in het artikel van Anna te lezen (in het Spaans). Hierbij ook een inspirerend overzicht van mogelijke onderwerpen om te onderzoeken. Dit overzicht is te vinden op de website die Anna heeft ontworpen, www.kritico.nl. De lijst wordt regelmatig geactualiseerd dus houd vooral de website in de gaten.

Ik hoop dat iedere docent hier enthousiast van wordt. Deel dit met je leerlingen, wakker hun interesse aan voor de Spaanse taal en cultuur en stimuleer je leerlingen om nieuwsgierige burgers te zijn!

Danielle Siems

En clase

Kritische en onderzoekende houding in het taalonderwijs

Anna Talamoni (Rahmat)
docent Spaans O.R.S. Lek en Linge &
Lerarenopleider Spaans Hogeschool
Utrecht

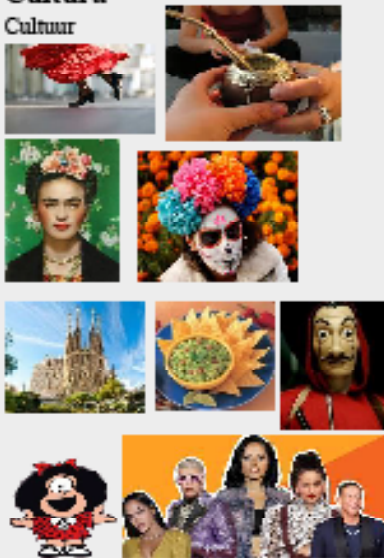
Hoe vaak heb jij je leerlingen de vraag voorgelegd:
"Waar ben jij nieuwsgierig naar?"

Dat het belangrijk is dat leerlingen een kritische en onderzoekende houding ontwikkelen om een bijdrage te kunnen leveren aan de huidige en toekomstige samenleving, dat weten we inmiddels. Wat ik echter merkte in de (en vooral mijn) praktijk, is dat het ontwikkelen en stimuleren van deze houding in de moderne vreemde talenlessen (nog specifieker in de lessen Spaans) niet de aandacht krijgt die het zou moeten krijgen. Het gevolg hiervan is te zien in de zeldzame gevallen waarin leerlingen ervoor kiezen om uiteindelijk het profielwerkstuk ('de' praktische opdracht in hun examenjaar) te maken over een taal en/of cultuur.

Hoe die kritische en onderzoekende houding ten opzichte van taal en cultuur ontwikkeld en gestimuleerd kan worden in de lessen, is dan ook de centrale vraag geweest binnen mijn onderzoek. Hiermee beoogde ik het vak Spaans relevanter te maken voor het profielwerkstuk. Het blijkt dat als je leerlingen *taalbewust* maakt, hen dit kan helpen om de communicatieve vaardigheden te versterken (zie voor een brede oriëntatie op taalbewustzijn: Garrett & Cots, 2018). En om taalbewust te zijn is het van belang om de kennis van en reflectie op talen (en cultu-

rele elementen van talen) *bewust* te kunnen inzetten, wat weer op zichzelf een nieuwsgierige houding vraagt ten opzichte van talen en/of culturen. Binnen het theoretisch kader en in mijn vooronderzoek heb ik onderzocht wat de kenmerken zijn van zo'n kritische en onderzoekende houding, en welke activiteiten en werkvormen deze houding kunnen stimuleren. Wat uit het vooronderzoek is gebleken (waarin ik leerlingen, collega's en de profielwerkstukcoördinator heb bevraagd), is dat leerlingen het in eerste instantie lastig vinden om een onderwerp te bedenken of een vraagstelling te formuleren over een taal en/of cultuur. Vakken als economie, geschiedenis, natuur- en scheikunde worden bij voorbaat vaak als relevanter gezien als het gaat om het profielwerkstuk, omdat er al in een vroeg stadium gebruik wordt gemaakt van kleine praktische opdrachten/onderzoekjes, het aanbieden van thema's en het werken vanuit vraagstellingen in de lessen.

Wat is er dan nodig om leerlingen aan te zetten tot die kritische en onderzoekende houding in onze mvt-onderwijspraktijk? Het antwoord zit hem eigenlijk ten eerste in de vraag die we continu aan onze leerlingen (zouden moeten) willen stellen: "Waar ben jij nieuwsgierig naar?" Om maar een klein voorbeeld te geven: laatst heb ik in een van de eerste lessen Spaans een videofragment van een minuut afgespeeld (uit een Spaanse film) waarin te zien is

Tema Onderwerp Idioma y comunicación Taal en communicatie 	Posibles temas / preguntas Mogelijke onderwerpen / vraagstukken □ ¿Por qué es el español un idioma mundial? - Waarom is Spaans een wereldtaal? □ ¿De dónde viene la lengua española? - Waar komt de Spaanse taal vandaan? □ El éxito detrás de la música española - Het succes achter de Spaanstalige muziek (bijv.: hoe komt dit?) □ La lengua española moderna por los jóvenes - De moderne Spaanse taal door jongeren (bijv.: wat is deze taal en/of wat zijn de gevolgen ervan?) □ ¿Cuándo se debería enseñar el español? - Wanneer zou het Spaans aangeboden moeten worden op school? □ Diferencias y similitudes en el comportamiento en las redes sociales entre latinos y neerlandeses - Verschillen en overeenkomsten in gedrag op social media tussen Latino's en Nederlanders □ El origen de la lengua vasca - De oorsprong van de Baskische taal □ La práctica de Spanglish en los Estados Unidos - De praktijk van Spanglish in de VS (bijv.: wat houdt het in?) □ ¿Cuántos tipos de español hay? - Hoeveel soorten Spaans zijn er?
Cultura Cultuur 	□ Las películas y series en español - Spaanse films en series (bijv.: welke Spaanse culturele elementen komen voorbij in de Netflix-serie <i>La casa de papel</i>?) □ Los intercambios con alumnos españoles - Uitwisselingen met Spaanse leerlingen (bijv.: wat zijn hier de effecten van?) □ El mate de Argentina - De 'mate' van Argentinië (wat is het en hoe is het ontstaan?) □ Los regalos de cumpleaños en Latinoamérica - Verjaardagscadeaus in Latijns-Amerika □ Los secretos de la cocina mediterránea - De geheimen van de Mediterraanse keukens □ Diferencias y similitudes culturales entre neerlandeses y españoles - Culturele gelijkenissen tussen Nederlanders en Spanjaarden □ Las corridas de toro - Het stierengevecht □ La fiesta de 'moros y cristianos' - Het feest van "moros y cristianos" □ Las diferencias en los días festivos - De verschillen in feestdagen (bijv.: welke verschillen zijn er in feestdagen in Nederland en in Colombia?) □ El origen del flamenco - De oorsprong van Flamenco
Política y/o historia Politiek en/of geschiedenis 	□ El impacto económico de la geografía en España - De economische impact van de geografie in Spanje □ La independencia de Cataluña - De onafhankelijkheid van Catalonië □ El terrorismo por ETA - Terrorismen door ETA □ La economía comercial de Europa y Latinoamérica - Europese en Latijns-Amerikaanse handels economie □ La guerra civil española - De Spaanse Burgeroorlog □ El poder de la iglesia católica - De macht van de Katholieke Kerk □ La guerra de ochenta años entre España y Los Países Bajos - Tachtigjarige oorlog tussen Spanje en Nederland □ La razón de la inmigración de los españoles en la década de 1960 - De reden van de immigratie van Spanjaarden in de jaren 60 □ La discriminación durante la colonización de Colón - Discriminatie tijdens de kolonisatie van Colombia

hoe Spanjaarden elkaar ontmoeten en begroeten in een Spaanse stad. De opdracht die ik aan mijn leerlingen had gegeven was: "Schrijf eens een vraag op die bij je opkomt bij het zien van het fragment: dit kan van alles zijn." Sommige leerlingen wisten niet waar ze moesten beginnen, maar er zaten ook leerlingen tussen die zich bijvoorbeeld afvroegen of "Spanjaarden elkaar altijd twee kussen geven bij het begroeten" of "wat er gezegd wordt bij deze ontmoeting" of "waar ze zich eigenlijk bevinden", etc.

En vanuit die vraagstellingen heb ik de leerlingen langzaam proberen te prikkelen, en inspiratie en ideeën gegeven over welke vragen en onderwerpen er zijn over een taal en cultuur. Het verbaasde mij – en voor zover ik kon zien ook mijn leerlingen – dat een kleine aanpassing in mijn lesgeven er al voor kon zorgen dat zij bewust en actief over taal en cultuur gingen nadenken. En voornamelijk: dat ze (al op kleinschalige manier) nadenken over wat hen verbaast, interesseert of nieuwsgierig maakt en erachter komen dat er veel te ontdekken valt over taal en cultuur.

Niet alleen is het belangrijk om die nieuwsgierige en kritische houding aan te wakkeren, maar ook om leerlingen gewend te laten raken aan het doen van onderzoek. Als ze denken aan een 'onderzoek' of het profielwerkstuk, denken ze namelijk al snel moeilijker dan nodig is. Het is daarom cruciaal dat wij als docenten zowel de rol van coach en motivator aannemen als de rol van begeleider in het onderzoeksproces. Leerlingen hebben ons namelijk nodig voor de ideeën en voorbeelden, maar óók om ze te helpen bij de denk-, doe- en reflectiestappen. Op deze ma-

nier maken we ze niet alleen taalbewust, taalnieuwsgierig en taalgemotiveerd, maar ook 'staps'bewust. Hoe mooi is het als we niet alleen werken vanuit de voor de hand liggende doelen, maar ook betrokken zijn in de denkstappen van onze leerlingen en meer inhoud kunnen geven aan ons taalonderwijs, waarbij we de leerlingen zelf kunnen laten bepalen wat zij willen weten?

Als resultaat op mijn onderzoek heb ik de website KriTiCO (www.kritico.nl) ontworpen: een handreiking voor zowel docenten als leerlingen, waarmee ik hoop de directe relevantie voor de praktijk te kunnen geven. Deze website is aan mvt-collega's en leerlingen voorgelegd en aangepast op basis van hun evaluatie. KriTiCO biedt handvatten om stapsgewijs en gevisualiseerd na te denken over het doen van onderzoek, klein of groot, over taal en/of cultuur. Ook biedt het vragen en onderwerpen ter inspiratie voor leerlingen. Op die manier kan de website worden toegepast om de kritische en onderzoekende houding te ontwikkelen en te stimuleren binnen de mvt-onderwijspraktijk.

De website wordt nog altijd zorgvuldig onderhouden en doorontwikkeld, dus suggesties, opmerkingen en *good practices* zijn altijd welkom! Mijn onderzoek is te vinden: <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/1030> en aan een Nederlandse samenvatting wordt gewerkt.

Bronnenlijst

Garrett, O. & Cots, J.M. (2018). *The Routledge Handbook of Language Awareness*. Routledge.

¡ HALE !

Días de hablar y leer, literatura y más...

**celebrado 1 de abril 2023 - y en otoño
en el centro de Holanda**

contacto

www.contactospaans.nl

Marjanne Haitema 06-11223325

En colaboración con: Roberto Serrano

Platform Spaans

Alberto Madrona

Mayo de 2022. Radboud Universiteit. Nimega. Después de muchos meses de reuniones y puesta en común de ideas, se presentó oficialmente la Platform Spaans (se decidió que el nombre fuera siempre en neerlandés, no traducido). Al acto acudió la Excm. Embajadora de España en Países Bajos, junto a una nutrida representación de personal diplomático de embajadas latinoamericanas. La directora del Instituto Cervantes, la catedrática de español de la Universidad Radboud, la Asesora Técnica de Educación de la Embajada de España, así como un gran número de profesores universitarios y de enseñanza secundaria y representantes de las dos asociaciones de profesores de español. Surge la pregunta lógica, ¿qué es la Platform Spaans (PS), que consiguió congrega a tantas personalidades relacionadas con el español?

Se puede definir básicamente como un lugar virtual que conecta y distribuye información para todos los interesados en la lengua y la cultura española e hispanoamericana. Es una plataforma *independiente*, mantenida por especialistas en educación, cultura e investigación, que ofrece un intercambio de información neutral y variado sobre actividades, datos y noticias relativas al español en los Países Bajos. Es importante destacar el adjetivo *independiente*, ya que la PS no pertenece a una institución en concreto. Han participado en su creación el Instituto Cervantes, la Consejería de Educación en Benelux, Levende Talen, Radboud Universiteit, Universiteit Utrecht,

Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden, Fontys, Hogeschool Utrecht y VDSN, pero se espera que se sigan sumando instituciones que la hagan avanzar.

Además de contener información sobre el español en la educación, la investigación, el mundo de la traducción y los medios de comunicación en Países Bajos, la finalidad de la PS es ser portavoz de las personas e instituciones interesadas en la defensa y promoción de la enseñanza del español en el país, con el objetivo de servir de interlocutor ante las autoridades y organismos con capacidad de decisión que afectan a la relevancia del español a todos los niveles en el país. Es decir, ha sido concebida como una herramienta para la sociedad civil.

La PS tiene una página web que sirve como base de la iniciativa: **platformspaans.nl**. Dicha página reúne información actualizada sobre las organizaciones, actividades y noticias relacionadas con el mundo hispánico en los Países Bajos y se actualiza regularmente para seguir de cerca las actividades de las distintas organizaciones. Es importante destacar que nunca se publica información de carácter comercial, pues no es ese el objetivo. No está registrada en la Cámara de Comercio de los Países Bajos ya que ha sido creada como una entidad sin ánimo de lucro.

Además de la actividad el día de su lanzamiento, la PS organizó en noviembre de 2022 un gran acto en la Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA). Con el título de 'El español en el mundo', el Dr. Francisco Moreno, de la Universidad de Heidelberg, y uno de los mayores especialistas en sociolingüística del español, ofreció una lección magistral sobre las fortalezas de nuestra lengua y sus desafíos futuros.

En el próximo FOCO podremos dar un breve resumen sobre el resultado de nuestra actividad del mes de febrero: 'Sesión informativa sobre subsidios al estudio de NUFFIC y Erasmus+'.

Español en la escuela primaria

ELE niños

Ivonne Lanza de Smolders

Con mucha alegría quiero anunciar que el 20 de mayo próximo se llevará a cabo la IV versión de la Jornada Didáctica ELE Niños que por segunda vez será organizada por el grupo de trabajo *Werkgroep voor Spaans op de Basisschool*. Para los que todavía no nos conocen: somos un grupo de trabajo conformado por colegas que trabajan o han trabajado con niños en la escuela primaria. Organizamos actividades y además, nos gustaría presentar un proyecto piloto para impartir español no solo a los niños de la *Plusklas*, sino que a todos los niños de los grupos 6, 7 y 8.

Seguramente muchos de ustedes han escuchado hablar varias veces sobre '*meertaligheid op de basisschool*'. Debido a la migración y la globalización la escuela primaria se ha convertido en un espacio multilingüe. La diferencia es que algunas lenguas son más estimuladas que otras debido al alcance y las oportunidades que ofrece esa lengua, como por ejemplo, el inglés. Pero ¿Cómo es la situación del español en la escuela primaria en los Países Bajos? Lo que sabemos hasta ahora es que se ofrece español en la escuela primaria a los niños de los grupos 6, 7, 8 de la *Plusklas*. Esto sucede a iniciativa de la dirección de la escuela y de las familias. Nos gustaría organizar más actividades, estar más presentes y visibles, pero debido a que hasta ahora somos un grupo pequeño nos tenemos que adecuar a la disponibilidad de las integrantes. Por este motivo necesitamos crecer como grupo y nos gustaría que se sumen más colegas a esta iniciativa, esta es una invitación abierta a todos los que quieran participar, lo único que tienen que hacer es enviar un correo a spaansbasisschool@gmail.com.

Para formar parte del grupo no es requisito ser socio de la sección SLT, aunque puede ser interesante por las ventajas que ofrece una membresía.

El grupo se reúne una vez al mes, normalmente el último viernes de cada mes, pero algunas veces puede variar debido a la disponibilidad de las compañeras que participan activamente en el grupo. Hay espacio para todo aquel que quiera aportar su granito de arena. Todo se lleva a cabo de acuerdo a la disponibilidad de cada una.

Gracias a la colaboración del Instituto Cervantes, de la Consejería de Educación en Países Bajos, de la Editorial Talenland/Difusión, la Asociación de Profesores de Español en Los Países Bajos (VDSN) que nos permite esta publicación, este año podremos reunirnos en el Instituto Cervantes Utrecht y disfrutar de una Jornada excelente en la que aprenderemos y nos divertiremos de la mano de ponentes de nuestro medio y del extranjero que impartirán fantásticos talleres que seguramente serán de mucho interés para todos los profesores que trabajan con niños, ya sea enseñándoles el español como lengua extranjera o como lengua de herencia. En la Jornada Didáctica ELE Niños tendremos también la oportunidad de hablar de nuestras experiencias entre colegas que estamos buscando o ejerciendo lo mismo.

Si quieren saber un poquito más sobre nosotros, hagan un salto en nuestro sitio web

<https://spaansopdebasisschool.wordpress.com/>

Con esto solo me queda decirles que los esperamos y que pronto publicaremos el programa completo en nuestro sitio web y en las redes sociales que tenemos a disposición.

Compañeros 1 LiFo versus Compañeros 1

Claudia van Beurden

In 2022 is de leergang Compañeros 1 van uitgeverij interaal vernieuwd. In deze recensie ga ik een vergelijking maken tussen de oude versie van Compañeros 1 en de nieuwe versie, Compañeros LiFo. Lifo staat voor licentie folio en betekent dat de leergang zowel digitaal als op papier beschikbaar is.

Algemeen

Compañeros 1 LiFo bestaat uit nog maar één boek, dit is een combinatie van een tekst- en werkboek waarin tevens ruimte is om te schrijven. Daarnaast wordt deze nieuwe versie aangevuld door een digitale omgeving, hierover volgt later in deze recensie meer. Compañeros 1 bestond uit een tekstboek, aangevuld met nog een apart werkboek. Het boek heeft negen hoofdstukken en een Punto de Partida (introductie hoofdstuk), in de nieuwe versie zijn er nog acht hoofdstukken en nog steeds een Punto de Partida. Verder had de oude versie ook nog het onderdeel; Proyectos dit onderdeel zit niet meer in het nieuwe boek, evenmin als het Glosario alfabético en het onderdeel Vocabulario. Het onderdeel Reflexión y evaluación dat aan het einde van ieder hoofdstuk zat, is opgenomen in de digitale omgeving. Wel zijn er achterin het boek transcripties, een woordenlijst en een grammaticaoverzicht opgenomen, net als in de oude versie.

Nieuw is het onderdeel Uitspraak en spelling, een extra bijlage om specifiek te oefenen met de uitspraak en spelling, in de oude versie zat dit geïntegreerd in ieder hoofdstuk. Daarnaast is ook de bijlage Para comunicarme toegevoegd, waarin aanvullende zinnen staan die in de oude versie bij het onderdeel Vocabulario stonden.

De indeling van de hoofdstukken is hetzelfde gebleven, ieder hoofdstuk bestaat nog steeds uit de onderdelen: Vocabulario, Gramática, Comunicación, Destrezas en Cultura. De nummering van de opdrachten begint wel steeds per onderdeel opnieuw, er wordt dus niet doorgenummerd, zoals in de oude versie.

Wat verder nieuw is in Compañeros 1 LiFo, is dat er op de voorpagina van ieder hoofdstuk vragen staan (in het Nederlands en Spaans) over het onderwerp van het hoofdstuk. Hiermee kan dus de voorkennis van de leerlingen worden geactiveerd.

Compañeros 1 LiFo per hoofdstuk

De indeling van Compañeros 1 LiFo is voor een groot deel gelijk aan de oude versie. Ik zal per hoofdstuk aangeven welke noemenswaardige veranderingen er zijn.

Punto de Partida

In Compañeros 1 LiFo start de Punto de partida met een opdracht waarin Spaanse instructies vertaald moeten worden. Het gaat hier om veelvoorkomende klassentaal zoals bijvoorbeeld: 'bekijk', 'geef antwoord' etc. Op deze manier kunnen leerlingen hier meteen kennis mee maken.

Unidad 1

De werkwoorden *ser* en *llamarse* worden in zijn geheel meteen uitgelegd en niet meer opgedeeld in hoofdstuk 1 en 2 voor de enkelvoud- een meervoudvormen. Op pagina 13 bij opdracht 5b is de vertaling van de vraagwoorden (quién, cuántos etc.) toegevoegd in een apart kader. Op pagina 15 wordt bij opdracht 3 extra geoefend met de personen en de persoonlijke voornaamwoorden. Leerlingen moeten hier bijvoorbeeld 'Antonio y yo' verbinden met 'nosotros'. Deze opdracht is een waardevolle toevoeging. Op pagina 16 bij het onderdeel 'comunicación' is een apart kader opgenomen met daarin woorden zoals: *genial, estupendo, muy bien*. Dit helpt leerlingen wanneer zij een gesprekje gaan voeren. Op pagina 20, bij de tekst over España worden de vragen in het Nederlands gesteld en niet meer in het Spaans. De opdracht uit de oude versie over 'Comunidades y ciudades de España' waarbij de leerlingen op basis van een korte tekst verschillende steden op de kaart van Spanje moesten invullen, staat niet meer in de nieuwe versie.

Unidad 2

Bij het onderdeel *Destrezas*, zijn bij de leesopdracht twee opdrachten samengevoegd (deze stonden in de oude versie in unidad 2 en 3). Het werkwoord *ser* wordt in zijn geheel herhaald in dit hoofdstuk.

Unidad 3

Bij de opdracht over de bioscoop, zijn de filmtitels geactualiseerd. Bij het onderdeel *Leer* is een extra opdracht toegevoegd in de vorm van een e-mail van Marta, waarbij de leerling zinnen moet verbeteren. Daarnaast is de tekst 'El cómic y el dibujo animado' geactualiseerd.

Unidad 4

Het grammatica onderdeel 'telbare en niet-telbare woorden' is weggelaten in dit hoofdstuk. Bij het onderdeel *Cultura* is de tekst '¿Te alimentas bien?', vervangen door een nieuwe tekst met opdrachten. Deze tekst gaat over eten op straat, in Spanje en andere Latijns-Amerikaanse landen.

Unidad 5

Bij de uitleg van de werkwoorden *ser* en *estar* is ook *hay* opgenomen. Bij het onderdeel *Leer* is de leesopdracht wat aangepast en uitgebreid met meer vragen.

Unidad 6

De *Pretérito perfecto* wordt behandeld in dit hoofdstuk, deze zat niet in de oude versie van *Compañeros 1*. Bij het onderdeel *Leer* staat een nieuwe opdracht met een luisteroefening waarmee de oefening die gaat over verschillende vormen (rechthoek, triangel etc.) uit de oude versie is komen te vervallen.

Unidad 7

Het onderdeel leestekens, vraagtekens en uitroepetekens is niet meer opgenomen in dit hoofdstuk. Bij het onderdeel *Vocabulario* is de tekst 'El nacimiento de un potro' en de bijbehorende opdracht niet meer aanwezig. Bij het onderdeel *Leer* zijn de opdrachten die horen bij de tekst 'Un día en el zoo' gedeeltelijk aangepast.

Unidad 8

Bij het onderdeel *Vocabulario* is de tekst 'Práctica del surf' komen te vervallen. Bij het onderdeel *Destrezas* zijn de opdrachten die horen bij de e-mail van Marta uitgebreid. De opdracht over de *personajes famosos* is geactualiseerd. Er is een nieuwe opdracht toegevoegd genaamd; 'Describe un compañero de clase' met daarbij een schema met relevante vocabulaire dat de leerlingen kunnen gebruiken. Deze opdracht lijkt echter wel veel overlap te hebben met de opdracht waarbij de leerling een klasgenoot moet beschrijven, die in de oude versie staat en ook te vinden is in de nieuwe versie.

Unidad 9 bestaat niet meer in de het boek *Compañeros 1 LiFo*, dit betekent dat de uitleg van de *Pretérito Indefinido* van de werkwoorden *ir* en *estar* niet meer in dit boek staat. Het onderwerp kleding komt dus in zijn geheel niet aan bod in het nieuwe boek.

Digitale omgeving

De digitale omgeving die hoort bij *Compañeros 1 LiFo*, bestaat uit een leerlingomgeving en voor de docent ook nog uit een docentomgeving.

Leerlingomgeving

In de leerlingomgeving kan de leerling nog kiezen tussen de onderdelen 'In de klas' en 'huiswerk'. Ik zal per onderdeel een beschrijving geven.

In de klas:

Dit is de digitale variant van het papieren tekst- en werkboek. Alle opdrachten staan hier in, de indeling is hetzelfde als in het boek, wel zijn er af en toe wat interactieve video's in opgenomen, die niet in het boek staan. Bij de luisteroefeningen staan de geluidsfragmenten meteen bij de opdrachten, deze hoeven dus niet nog apart opgezocht te worden. De leerlingen kunnen de opdrachten digitaal maken, bijvoorbeeld door antwoorden in te vullen (typen) of door woorden met de cursor te verslepen naar de juiste afbeelding. De opdrachten kunnen ook meteen digitaal worden nagekeken, de leerling ziet dus meteen of de opdracht correct is. Indien er fouten zijn gemaakt kan de leerling de opdracht opnieuw maken. Daarnaast kan de leerling ook pas verder gaan naar een volgende paragraaf als alle opdrachten zijn gemaakt.

Huiswerk:

Bij het onderdeel huiswerk in de leerlingomgeving staan de opdrachten die in *Compañeros 1* in het werkboek stonden. Ook deze opdrachten kunnen meteen digitaal worden nagekeken. Daarnaast, zoals al eerder genoemd, zijn hier ook de opdrachten van het onderdeel *Reflexión y evaluación* uit het tekstboek van *Compañeros 1* terug te vinden, maar dan dus digitaal. Tevens is steeds bij ieder hoofdstuk de woordenlijst per hoofdstuk opgenomen, deze staat in de oude versie in het tekstboek achterin. Tenslotte is ook nog de bijlage *Para comunicarme* (handige zinnetjes) hier digitaal te vinden deze staat ook in het tekst- en werkboek van *Compañeros 1 LiFo*.

Verder zijn er in de leerling omgeving nog de onderdelen: *Stand van zaken*: hier kan door de docent huiswerk of een toets ingepland worden voor de leerling.

Planning: hier komen zaken te staan die zijn ingepland.

Wat heb ik gedaan: hier kan de leerling zien welke opdrachten al gemaakt zijn en hoeveel tijd daar aan is besteed.

>

Docentomgeving

De docentomgeving bestaat uit verschillende onderdelen, ik zal deze hieronder toelichten.

Dashboard: Via de knop 'klasbeheer' kun je hier als docent de klassen waar je les aan geeft digitaal toevoegen.

Overzicht: Hier kun je een overzicht zien van alle klassen die je hebt aangemaakt. En ook een Excel met gegevens downloaden. Wat je kunt zien is bijvoorbeeld of een leerling een opdracht heeft gemaakt, of deze goed of fout is gemaakt, of een leerling nog ergens mee bezig is, of dat een leerling aan het nakijken is. Ook kun je de totaalscore van de gemaakte opdrachten per leerling zien.

Activiteit: hier kun je per klas zien waar aan gewerkt is. Dit kan per dag, week, maand of schooljaar.

Planning: dit onderdeel bestaat uit een digitale kalender waarin je als docent items kunt aanmaken. Dit onderdeel kun je gebruiken als digitale lesvoorbereiding en planning. Je kunt opdrachten en paragrafen uit Compañeros 1 LiFo selecteren en toewijzen aan een klas of aan een individuele leerling. Deze planning kan dus ook worden gebruikt om huiswerk op te geven.

Lesmateriaal: hier staat de digitale versie van het boek Compañeros 1 LiFo, met dezelfde indeling als in de leerlingomgeving (in de klas en huiswerk).

Docentenmateriaal: Hier staat het aanvullend materiaal dat voorheen te vinden was in de Guía Didáctica, zoals de 'evaluaciones', de video's die bij het boek horen, toetsen in Word bestand, extra activiteiten en de antwoorden van de opdrachten.

Conclusie

Compañeros 1 LiFo is flink gemoderniseerd ten opzichte van het boek Compañeros 1.

Het tekst- en werkboek is qua lay-out opgefrist en zoals beschreven zijn er inhoudelijk wat aanpassingen gedaan, deze zijn echter niet heel drastisch. Wat wel een grote verandering is, is de toevoeging van de digitale omgeving. Die biedt voor zowel de docent als de leerling veel nieuwe mogelijkheden. Met name de mogelijkheid die er is om de leerling zelf de gemaakte opdrachten te laten nakijken en verbeteren is een groot pluspunt. Daarnaast geeft het de docent de mogelijkheid om gemakkelijker te kunnen monitoren waar een leerling mee bezig is en waar de knelpunten van een individuele leerling of klas zitten.

Uiteraard speelt deze digitale omgeving ook meer in op het hedendaagse onderwijs waarin het gebruikelijk is om steeds meer digitaal te gaan werken. In dat opzicht biedt deze nieuwe versie van Compañeros, inclusief de digitale omgeving, een goed toekomstperspectief.

Schrijfvaardigheid Spaans in Havo 5

Danielle Siems

Op het Pax Christi College hebben leerlingen op de havo/vwo vestiging allemaal Spaans in klas 2 en 3. Dit omdat er geen Frans aangeboden wordt op school. Aan het einde van klas 3 bepalen leerlingen of ze Spaans in de bovenbouw willen houden of niet. We zijn met een team van vijf docenten en werken ieder jaar aan verbetering en vernieuwing, zowel van onze lessen als van onze toetsen. In havo 5 hebben leerlingen net het schrijfexamen gemaakt. Met toestemming van de docent, Dingena Blankenstein, deel ik het in deze Foco. Het examen was gericht op de actualiteit; hoe gaat het met leerlingen en wat speelt er in hun leven. Om als docenten meer met elkaar te delen, vind je hieronder de opdracht. Het SE schrijven is gemaakt door ongeveer 45 leerlingen. Van één van de leerlingen mag ik het gemaakte SE als voorbeeld erbij voegen (het originele SE, nog NIET nagekeken).

De schrijfopdracht

TestJeLeefstijl.nl is een online platform dat mbo- en hbo-studenten helpt om goed voor zichzelf te zorgen. De stichting wil met deze site een betrouwbare vraagbaak zijn voor jongeren op het gebied van gezondheid, gevoel, drank, drugs en andere vragen waar jongeren tussen de 12 en 25 soms mee zitten.

Het platform is gebaseerd op de volgende onderwerpen:

- 1 Angst en somberheid
- 2 Stress
- 3 Contact - vriendschap
- 4 Drugs
- 5 Geld
- 6 Roken
- 7 Voeding
- 8 Gehoor & muziek
- 9 Bewegen
- 10 Beeldschermgedrag / gamen
- 11 Fitheid
- 12 Alcohol

Het platform is op zoek naar persoonlijke verhalen van jongeren om op de website te zetten. Met als doel om andere jongeren te stimuleren over deze onderwerpen te praten. Het platform wil ook buitenlandse studenten die in Nederland bereiken. Je bent gevraagd om zo'n stukje te schrijven voor Spaanse studenten in Nederland.

Je kiest één of twee onderwerpen uit en vertelt over je eigen ervaringen: vertel over hoe dit thema een rol speelt/heeft gespeeld in jouw leven.

1 Gebruik minimaal 150 woorden.

2 Zorg voor een duidelijke opbouw van je tekst:

- een duidelijk begin
- een middenstuk
- een afsluiting met een advies aan de lezer

3 Denk aan signaalwoorden en alinea-gebruik

Ter inspiratie:

Waar loop/liep je tegenaan?

Hoe voel/voelde je je erbij?

Wat vinden mensen in je omgeving ervan?

Hoe ga je ermee om?

Wat doe/deed je om dit aan te pakken/te veranderen?

Heb je een advies voor de lezer?

Pax Christi College

Naam: Sophie Datum: Cijfer:

Vak: Spaans Klas:

¡Hola!
Soy Sophie! tengo 17 años y voy a contar sobre mi experiencia con depresión.

Durante Corona. Muchos jóvenes experimentaron problemas de su salud mental y yo también. Durante mucho tiempo me sentí muy inseguro y muy solo. En la Media Sociales la vida está perfecta, pero mi vida no es perfecta. Soy una persona muy emotiva y empática, Me siento mucho. De trato difícil. Del lado externo muy malo porque experimento mucho estrés. Muchas veces me siento desgraciado. Mi familia no comprendo y eso es muy difícil también.

A través de terapia, ejercicios de relajación, meditación y simplemente hablando con amigos y familia me siento mejor. Es muy importante habernos de salud mental y espero que con mi narración ayude a otras jóvenes. Porque una salud mental es esencial por una vida feliz.

Mi Consejo para ti es: hacer las preguntas: ¿Cómo estás? y ¿Cómo te sientes?

adiós

Sophie

cantidad palabras: 151

Sophie, Schrijfexamen Havo 5

Vormgeving Foco

Mieke Timmers

Graag stel ik me aan jullie voor: ik ben Mieke Timmers, oud-collega van Danielle Siems op de KSH in Hoofddorp. Na een korte inwerkperiode verhuisde zij naar Druten en nam ik haar Spaanse lessen op de HAVO en het VWO over. Met veel plezier heb ik vijf jaar op de KSH gewerkt, op het VWO is het zelfs gelukt om van Spaans een eindexamen-vak te maken.

Daarna heb ik tien jaar bij School at Sea gewerkt, aan boord van een Tall-Ship. Met 34 HAVO en VWO leerlingen

een half jaar rond de wereld zeilen. Aan boord was ik verantwoordelijk voor de lessen Spaans, coördinator van het onderwijs, en projectleider. (www.schoolatsea.com)

Van oorsprong ben ik grafisch vormgever, op latere leeftijd ben ik gaan studeren en heb ik de docentenopleiding Spaans in Utrecht gedaan.

Hoe leuk is het dat ik deze twee vaardigheden in kan zetten om voor het tijdschrift Foco de vormgeving op mij te nemen!?

No olvidar...

La Jornada didáctica del 15 de abril está tomando forma.

¡Nos vemos en Houten!

La primavera
Juan Nicasio Gallego (España)

*Sacude abril su fértil cabellera
y el ancho suelo puéblase de flores;
el alba le saluda, y mil colores
en torno brillan de la clara esfera.*

*Anuncia alegre el soto y la pradera
la vuelta de la risa y los amores,
y arroyos, aves, selvas y pastores
cantan la deliciosa primavera.*

*Ríe el zagal; alégrase el ganado;
todo el placer de su presencia siente;
el bosque, el río, el páramo, el poblado,*

*mas yo, que estoy de mi Pradina ausente,
suspiro solo y de tristeza helado,
cual si bramara el ábrego inclemente.*

Colofón

Junta Directiva de la Asociación de Profesores de Español en los Países Bajos /
Bestuursleden van Vereniging Docenten Spaans in Nederland (VDSN)

Danielle Siems

presidenta / voorzitter
voorzitter@vdsn.nl

Trudy van Dommelen

administradora de web / webmaster
webmaster@vdsn.nl

Monique Witkamp

secretaria / secretaris
secretariaat@vdsn.nl

María Esther Bäumer

redacción / redactie
mebaumer@vdsn.nl

Danielle Siems

tesorera / penningmeester
penningmeester@vdsn.nl

Cecilia Flores

vocal / lid

FOCO es una publicación trimestral para los socios de la Asociación de Profesores de Español en los Países Bajos /
FOCO is een kwartaaluitgave voor leden van de Vereniging Docenten Spaans in Nederland (VDSN)
FOCO ISSN 1568-6863

María Esther Bäumer

vocal / lid
foco@vdsn.nl

Mieke Timmers

diseño / vormgeving
mieketimmers@gmail.com

Bejo druk & print, Alkmaar

impresión / druk
info@bejodruk.nl

Envío de colaboraciones

La redacción de FOCO determina si la aportación es apta para ser publicada, con o sin modificaciones. La decisión final es inapelable. Las colaboraciones han de ser enviadas en formato **WORD** a la redacción (foco@vdsn.nl), que se reserva el derecho de modificar el texto. El contenido del envío es exclusivamente responsabilidad del autor. No se aceptarán artículos de Internet que no sean del autor mismo ni artículos bilingües ni reseñas de libros traducidos al español. La redacción no será en ningún caso responsable por situaciones imprevistas en relación con derechos de autoría.

Altas/bajas socios

Para darse de alta como socio de la VDSN, visite la sección Asóciese en www.vdsn.nl.

Para darse de baja como socio deberá enviar un correo: administratie@vdsn.nl o mandar una carta a Administratie VDSN, Mercuriusstraat 37, 5345 LW Oss. La cuota anual es de 35 €; para estudiantes el primer año es de 25 € y después pasará a ser automáticamente 35 €.

Cambiar datos de socios

Para cambiar sus datos visite la sección Cambiar datos de socios en www.vdsn.nl.

Publicidad

Para pedir información sobre tarifas y para reservar espacio publicitario, póngase en contacto con la tesorera (penningmeester@vdsn.nl).

Los anuncios deben entregarse a la redacción (foco@vdsn.nl) listos para su publicación en formatos **JPEG, PNG** o **PDF**.

Kopij

De redactie van FOCO bepaalt of de kopij geschikt is voor publicatie, met of zonder aanpassingen. Het uiteindelijke besluit kan niet aangevochten worden. De bijdragen dienen in **WORD** formaat aangeleverd te worden bij de redactie (foco@vdsn.nl); deze heeft het recht de tekst aan te passen. De inhoud van de bijdrage is echter volledig de verantwoordelijkheid van de auteur. Artikelen van Internet (tenzij van de auteur zelf) worden niet geaccepteerd, noch tweetalige bijdragen en recensies van in het Spaans vertaalde boeken. De redactie is op geen enkele wijze verantwoordelijk voor enige onvoorziene situatie met betrekking tot de rechten en plichten van de auteurs.

Lidmaatschap

U kunt zich als lid van de VDSN aanmelden via de rubriek Asóciese op onze website www.vdsn.nl.

Voor beëindiging van uw lidmaatschap dient u een e-mail te zenden aan administratie@vdsn.nl. Per brief kan ook: Administratie VDSN, Mercuriusstraat 37, 5345 LW Oss.

De contributie bedraagt € 35,- per jaar. Voor studenten het eerste jaar € 25,-; dit bedrag wordt vervolgens automatisch omgezet in € 35,-.

Wijziging gegevens

Voor adreswijziging e.d. raadpleegt u de rubriek Cambiar datos de socios op onze website www.vdsn.nl.

Advertenties

Voor informatie over de tarieven en om advertentieruimte te reserveren, neemt u contact op met de penningmeester (penningmeester@vdsn.nl).

Advertenties dienen volledig vormgegeven te worden ingeleverd bij de redactie (foco@vdsn.nl), in **JPEG, PNG** of **PDF** formaat.

LA PRIMAVERA HA VENIDO NADIE SABE CÓMO HA SIDO

ANTONIO MACHADO

